

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ВАЛЮТНОГО ФОНДУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Глобалізаційні процеси в економіці вимагають належного управління фінансовими ресурсами країн, адже регулювання міжнародного фінансового ринку є одним з найважливіших завдань успішного розвитку світової економіки та окремих національних господарств. Міжнародний валютний фонд з початку свого створення був призначений для регулювання фінансової ситуації, що склалася в післявоєнний період у світовому просторі. В сучасних умовах інформаційного розвитку світових економічних систем змінюється роль та значення міжнародних фінансових організацій. Тому політика та діяльність МВФ все частіше піддаються критиці, що є аргументованою та вимагає перебудови і реформування окремих напрямів діяльності фонду. Під час дослідження проаналізовано основні аспекти діяльності МВФ у 2015 році та наведено пропозиції щодо подальшого його ефективного розвитку. Зокрема, доцільно використовувати індивідуальний підхід до проблем конкретних економік і переглянути розміри квот та їх функціональне призначення, що дозволить розробляти нові механізми фінансування, які ґрунтуються на соціальних та екологічних потребах суспільства. Це, в свою чергу, дозволить зменшити вплив розвинених країн на діяльність фінансової організації.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд; глобалізація; кредитування; стабілізація економіки; аналіз.

Постановка проблеми. З розширенням та поглибленням економічних відносин між країнами ускладнюється інтеграція міжнародних фінансово-валютних відносин у світовий економічний простір. Виникає потреба в створенні органів, що регулювали б діяльність міжнародного фінансового ринку та здійснювали б стабілізаційну функцію світової економіки в цілому і окремих країн зокрема. Однією з найбільш впливових та потужних є фінансова організація – Міжнародний валютний фонд (МВФ), що стимулює розвиток і позитивно впливає на стабілізацію соціально-економічної ситуації.

Враховуючи особливі умови створення МВФ (засновано в 1945 р. згідно з рішенням Бреттон-Вудської конференції з метою сприяння подоланню повоєнних проблем, що виникали в сфері неконвертованості валют, торговельних і платіжних обмежень) та специфічність здійснюваних напрямів діяльності (нагляд, консультування та кредитування), на сьогодні серед науковців та практиків-економістів, аналітиків існує неоднозначність поглядів щодо необхідності і доцільності співпраці країн з МВФ. Адже відносини кредитування не лише стабілізують економічну ситуацію країни, але й потребують зворотної віддачі, що не завжди є виправданою та можливою. Також допомога МВФ у вигляді кредитних коштів збільшує державний борг країни, що, в свою чергу, формує показники платоспроможності – здатність держави своєчасно і в повному обсязі виконувати свої зобов'язання, що впливають на інвестиційну привабливість, економічний розвиток та інші економічні показники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому середовищі проблематику щодо діяльності міжнародних фінансово-валютних організацій розкривають у своїх дослідницьких працях вітчизняні та закордонні науковці і практики-економісти: В.Гнатковська, Т.Милованов [2], А.Коштовняк (Aneta Kosztowniak) [10], О.М. Іваницька [4], М.Прочек (M. Proczek) [11], М.А. Султанов [6]. Дослідженню питання переваг та недоліків співробітництва з МВФ присвятили свої наукові доробки видатні вчені зі світовими іменами, лауреати Нобелівської премії з економіки: Джозеф Стігліц, Мілтон Фрідман.

Мета дослідження. Практична спрямованість і специфічність окресленої проблеми потребує подальшого дослідження в частині обґрунтування доцільності залучення кредитних коштів МВФ та використання їх для стабілізації економічних процесів країн, що розвиваються. З цією метою в статті поставлено завдання – обґрунтувати роль МВФ на основі здійснення аналізу діяльності фінансової організації, враховуючи важливість адаптаційних змін до умов глобалізаційних економічних процесів.

Викладення основного матеріалу. Діяльність МВФ ґрунтується на наданні кредитів в іноземній валюті країнам-членам з метою:

- покриття дефіцитів платіжних балансів (тобто поповнення валютних резервів);
- підтримання макроекономічної стабілізації і структурної перебудови економіки (тобто для фінансування бюджетних витрат уряду).

Дослідниця питань впливу траншів МВФ на економічну ситуацію в Україні Іваницька О.М. [4], зазначає, що співробітництво з МВФ допомагає підвищенню кредитного рейтингу країни на світовому фінансовому ринку, сприяє вдосконаленню банківської та грошово-кредитної системи держави, дозволяє скорегувати поточний платіжний баланс та не допустити дефолту в країні. В той самий час автор наводить і критичні аргументи щодо вимог МВФ, що негативно впливають на добробут населення в довгостроковій перспективі.

Польська дослідниця М.Прочек (М.Proczek) [11] позитивно характеризує діяльність МВФ, вказуючи на підвищення ефективності економічних реформ в державах-членах, а також програм розвитку, що реалізуються й є одними з важливих вкладів організації в стратегію стійкого розвитку світової економіки.

Політика та діяльність МВФ часто критикуються з боку економістів. Підстави для такої критики існують, адже часто економічна ситуація країн, що співпрацювали з фондом, не поліпшувалася, а, навпаки – погіршувалася (мексиканська криза 1994 р., азіатська криза 1997 р., позика в 1989 р. Руанді). Лауреати Нобелівської премії з економіки Джозеф Стігліц та Мілтон Фрідман (є одними з найгостріших критиків) вказують на помилки і негативні наслідки співпраці країн з МВФ. У розрізі даної проблеми Дж.Стігліц у своїй доповіді як лауреат Нобелівської премії різко засуджував політику МВФ і Світового банку, що пропагувала рецепти шокової терапії та повної лібералізації економік постсоціалістичних держав. Науковець зазначає, що відсоткові ставки за кредитами МВФ є досить високими, а монетарна політика, що диктується фондом кризовим країнам, не відповідає фінансовій політиці, орієнтованій на економічне зростання, яка прийнята в Великобританії і Франції. “Гроші на таких умовах, очевидно, послабляють економіку і зроблять, в кінці кінців, більш складнішим повернення грошей”, – заявляє колишній головний економіст Світового банку Дж.Стігліц [5].

На думку Мілтона Фрідмана, МВФ, як і будь-яка бюрократична структура, існує за своїми законами і приносить більше шкоди, чим користі. Враховуючи логіку лібералізму, вчений не бачить сенсу у фінансовій допомозі слабозвиненим країнам, що не вирішує проблеми, а, навпаки, ускладнює відсталість [7]. Виступаючи в Гонконзі перед початком річного зібрання МВФ, Мілтон Фрідман підкреслив, що ще після падіння Бреттон-Вудської системи в 1971 р. відпала необхідність в існуванні організацій типу МВФ.

У своїх наукових дослідженнях М.А. Султанов виокремлює причини, через які реалізація програм МВФ не отримує бажаного результату (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика причин неефективності реалізації програм МВФ*

№ з/п	Причини неефективності реалізації програм МВФ
1.	Політика фінансових організацій визначається розвиненими країнами
2.	Економісти, які працюють в МВФ, мають гарну освіту і ознайомлені з проблемами країн, що розвиваються, однак не знають сутності проблеми, тому їм важко розробити ефективний план дій і визначити політику відносно конкретної країни
3.	Дуже часто умовами отримання фінансових ресурсів стають вимоги МВФ щодо швидкого проведення приватизації і лібералізації в країнах, що стають на шлях переходу до ринкової економіки
4.	Досить часто залучення іноземних інвестицій ставало однією з головних цілей під час реалізації стабілізаційних програм МВФ
5.	Діяльності МВФ не вистачає прозорості під час розробки своїх програм і стратегій, рішення часто приймаються за закритими дверима, хоча МВФ та інші організації не є приватними структурами

*Примітка: узагальнено на основі дослідження М.А. Султанова [6]

Враховуючи необхідність їх обґрунтування під час дослідження, проаналізовано аргументи, що підтверджують та спростовують виокремлені науковцем причини негативного впливу діяльності МВФ на розвиток і функціонування економічних систем країн, що розвиваються. Зокрема, найбільшу частку в загальній сумі квот мають країни “Великої сімки”, які визначають фінансові та організаційні відносини позичальників з МВФ. У свою чергу, керівні посади займають економісти з цих країн, які забезпечують розробку та реалізацію проектів фонду. Однак конкретні положення програми співпраці визначаються самою країною-позичальником. Фонд стежить лише за виконанням умов та приймає рішення про кредитування. Погоджуємося з тим, що не можна використовувати з однаковим успіхом одні й ті самі інструменти в різних країнах, навіть одного регіону і приблизно однакового рівня розвитку.

Відповідно до інформації Незалежного відділу оцінки, що здійснював аналіз діяльності МВФ з нагляду в 2013 р., держави-члени вважають, що фонд став більш відкритим і прислуховується до потреб країн, реагуючи на їх запити [3].

Однак у Звіті про діяльність фонду за 2015 р. [3] серед ключових напрямків комунікації МВФ виокремлено наступні питання: 1) подальші кроки із забезпечення зрозумілих і послідовних комунікацій у світі, де попит на послуги фонду зростає; 2) додаткові заходи для оцінки впливу комунікацій МВФ і тим самим удосконалення інформаційної бази для подальшої діяльності; 3) стратегічна і продумана робота з новими засобами інформації, враховуючи соціальні мережі.

Серед негативних наслідків, до яких призводить використання кредитних коштів фінансових організацій, науковці виділяють: фінансові кризи, збільшення боргу, поглиблення економічних диспропорцій, зростання масштабів бідності, низька ефективність фінансової допомоги, слабе економічне зростання тощо [8, с. 242].

Варто згадати про успішні проекти МВФ. Наприклад, не лише радикальна програма експертів МВФ виходу з кризи, а й національна допомогла Португалії вже через два роки скоротити дефіцит держбюджету, істотно знизити процентні платежі за державними зобов'язаннями, збільшити частку експорту у ВВП, а в економіку повернути іноземних інвесторів. У підсумку Португалія першою з країн “Південної периферії” ЄС змогла подолати основні економічні проблеми і вже в травні 2014 р. відмовилася від програми міжнародної підтримки [1]. Важка економічна ситуація в Азербайджані на початку 90-х років змусила уряд залучити зовнішнє кредитування не лише заради грошей, але й з погляду на технічну допомогу і консультативної підтримки. Таким чином, як зазначає М.А. Султанов [6], країна накопичила великі досягнення в побудові демократичних інститутів і вільної ринкової економіки. Стабільність і стійкий економічний розвиток створили підґрунтя для демократичних реформ і боротьби з соціальними і економічними проблемами.

Отже, успіх та відновлення країни, що отримала кредит від МВФ, та її подальший розвиток залежить не лише від умов кредитування, загальної концепції стратегії, але й від організації та здійснення діяльності всередині країни всіх структурних підрозділів влади, кожного окремого суб'єкта господарювання і населення країни, а зокрема, їх компетенції в сфері ризиків, з якими пов'язана реалізація необхідних заходів.

У таблиці 2 наведено характеристику діяльності МВФ.

Кожна держава-член фонду має визначену частку квот, що регулює фінансові та організаційні відносини з МВФ. Зокрема, внесок квоти окремої країни впливає на розмір фінансових ресурсів, які вносяться на момент приєднання до фонду. Квота надає право голосу держави-члена під час прийняття рішень МВФ. Також сума фінансування, яку країна може отримати від МВФ, визначається на основі квот.

В межах аналізу даних, наведених в таблиці 2, на рисунку 1 представлено структуру квот 20 найбільших акціонерів МВФ. Найбільшу частку в загальній сумі квот мають країни “Великої сімки”, що визначають характер та хід політичних, економічних та соціальних змін в світі.

Таблиця 2

Загальна інформація про МВФ (станом на березень 2015 року)*

1.	Кількість країн-членів	188 країн
2.	Штаб-квартира	Вашингтон
3.	Директор-розпорядник	Крістін Лагард (у 2007–2011 рр. – Міністр економіки, фінансів та промисловості Франції)
4.	Загальна сума квот	327 млрд доларів (238 млрд СДР) 26 січня 2016 р. виконані умови 14-го загального перегляду квот, відповідно до якого загальна сума квот збільшується до 477 млрд. СДР (близько 659 млрд. дол. США)
5.	20 найбільших акціонерів МВФ	Країни-члени, квоти яких складають найбільшу частку в загальному розмірі внесків до фонду: США, Японія, Китай, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Індія, Росія, Бразилія, Канада, Саудівська Аравія, Іспанія, Мексика, Нідерланди, Корея, Австралія, Бельгія, Швейцарія, Турція
6.	Найбільша держава-член МВФ	США (станом на 25.01.2016 р. квота складає 42,1 млрд. СДР (близько 58 млрд. дол.))
7.	Найменша держава-член МВФ	Тувалу (станом на 25.01.2016 р. квота складає 1,8 млн. СДР (близько 2,5 млн. дол.))
8.	Найбільші позичальники	Португалія, Греція, Ірландія, Україна
9.	Найбільші превентивні кредити	Мексика, Польща, Колумбія, Марокко
10.	Суми зобов'язань в рамках існуючих кредитних домовленостей	163 млрд. дол., з них 137 млрд. дол. ще не були використані
11.	Консультації в рамках нагляду	122 консультації в 2012 р., 122 консультації в 2013 р. і 129 консультації в 2014 р.
12.	Технічна підтримка	274 людино-років в 2013 фінансовому році і 285 людино-років в 2014 фінансовому році

* **Примітка:** складено на основі інформації офіційного сайту МВФ: <https://www.imf.org/external/about.htm>

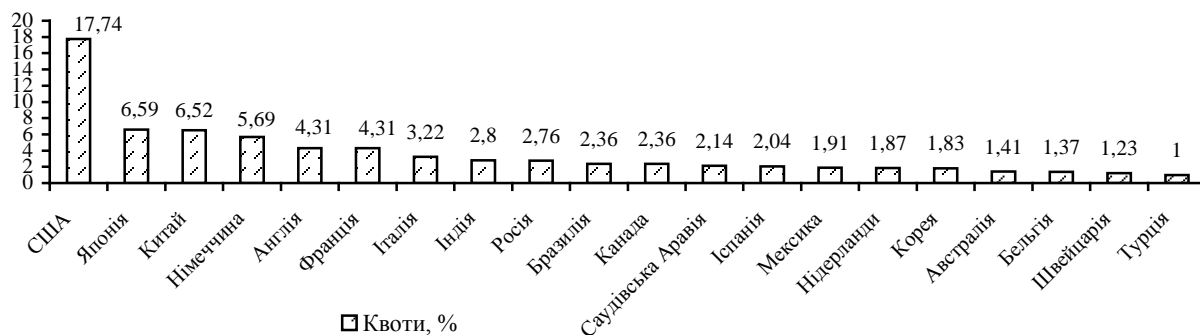

Рис. 1. 20 найбільших акціонерів МВФ: частка квот в загальній сумі фінансових вкладів*

* **Примітка:** складено на основі інформації офіційного сайту МВФ: <https://www.imf.org/external/about.htm>

Основна діяльність МВФ полягає в здійсненні пільгового та непільгового фінансування країн для врегулювання кризових процесів. Пільгові кредити передбачають низькі відсоткові ставки, а в деяких випадках – нульові.

На рис. 2 наведено розподіл витрат на основні види діяльності МВФ у 2015 р., що свідчать про значну частку в загальній структурі витрат на нагляд за міжнародною валютно-фінансовою системою та моніторинг економічної та фінансової політики держав-членів.

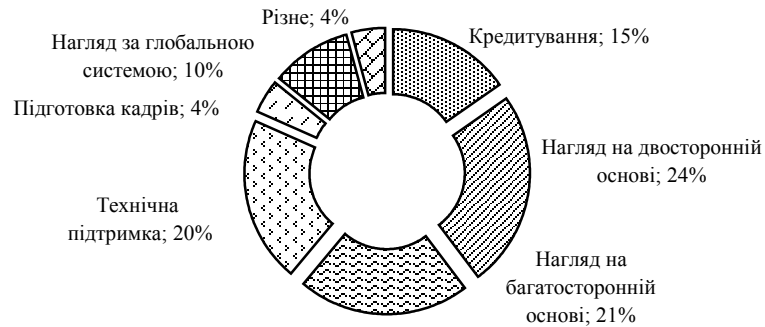

Рис. 2. Розподіл витрат МВФ на основні види діяльності, 2015 р. [3, с. 56]

В межах цього процесу нагляд, що здійснюється як на міжнародному і глобальному рівнях, так і на рівні економік окремих країн. МВФ визначає можливі потенційні ризики для стабільності і надає рекомендації про необхідність коригувань в економічних політиках.

Надання технічної підтримки також займає значну частину витрат МВФ. Зокрема, програма технічної підтримки спрямована на вирішення питань у таких сферах, як: податкова, бюджетна, грошово-кредитна, статистичні та правові питання.

Умови фінансування визначаються відповідно до кредитних механізмів, що розроблені МВФ. Тривалий час основним кредитним інструментом фонду був кредит "стенд-бай" (коротко- і середньострокова допомога країнам, що мають короткострокові труднощі з фінансуванням платіжного балансу). Після світової кризи 2007–2008 рр. МВФ був змушений переглянути кредитну політику і закріпити інструменти для попередження криз за допомогою створених програм Гнучкої кредитної лінії (ГКЛ), Лінії превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ) та Інструмента для прискореного фінансування (РФ).

На рисунку 3 зображено структуру пільгового та непільгового фінансування МВФ у 2015 р.

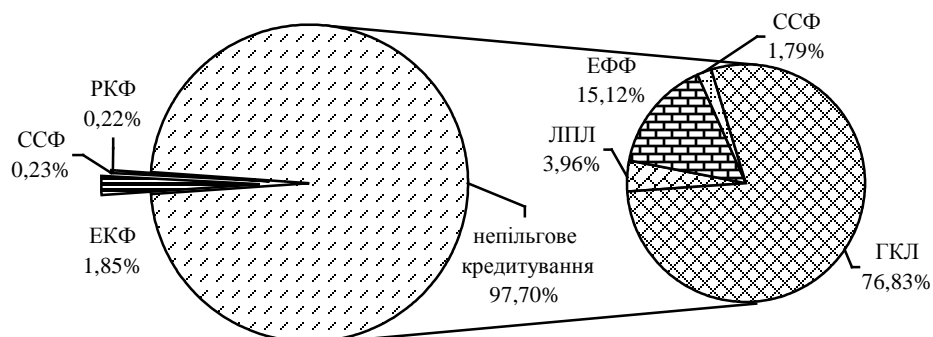

Рис. 3. Структура пільгового та непільгового фінансування МВФ у 2015 році*

Примітка: механізми пільгового кредитування: ЕКФ – розширений кредитний механізм; РКФ – механізм прискореного кредитування; ССФ – механізм кредитів "стенд-бай". Механізми непільгового кредитування: ЛПЛ – лінія превентивної підтримки та ліквідності; ЕФФ – механізм розширеного кредитування; ССФ – механізм кредитів "стенд-бай"; ГКЛ – гнучка кредитна лінія

*побудовано на основі аналізу даних Річного звіту МВФ за 2015 рік [3]

В межах механізмів пільгового кредитування (розширений кредитний механізм; РКФ – механізм прискореного кредитування; ССФ – механізм кредитів "стенд-бай") у 2015 р. МВФ прийняв зобов'язання про надання кредитів на суму 1,8 млрд СДР країнам з низькими доходами, що розвиваються. Загальний обсяг непогашених кредитів складає 6,3 млрд СДР на кінець квітня 2015 р.

У 2015 р. Виконавча рада затвердила дев'ять домовленостей в межах механізмів непільгового фінансування МВФ на загальну суму 80 млрд СДР (112 млрд дол. США). Шість превентивних домовленостей в рамках Гнучкої кредитної лінії (ГКЛ) та Лінії превентивної підтримки і ліквідності (ЛПЛ) становили понад 84 % загальних зобов'язань. Дві домовленості

про ГКЛ, затверджені для Мексики і Польщі, і домовленість про ЛПЛ, затверджена для Марокко, були наступними домовленостями, що замінили попередні, термін яких закінчувався. Інші три превентивні домовленості – це кредити “стенд-бай” з Гондурасом, Кенією, Республікою Сербія на загальну суму 1,4 млрд СДР (1,9 млрд дол. США), що розглядалися владою як превентивні при затвердженні програм [3].

На рисунку 4 зображено географічну структуру фінансової допомоги в розрізі пільгового та непільгового кредитування країнам-членам МВФ.

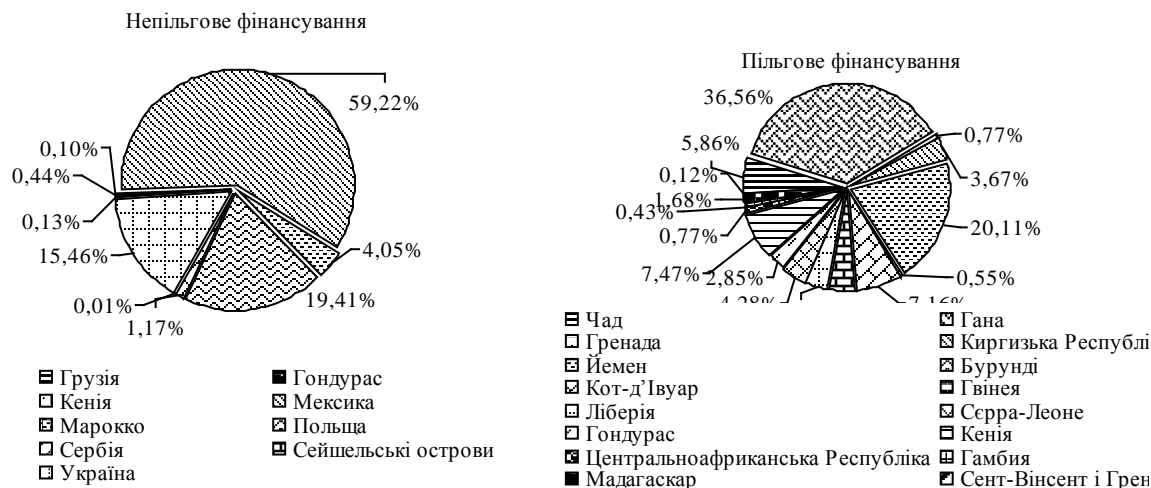

Рис. 4. Географічна структура фінансування МВФ у 2015 р.*

Примітка: побудовано на основі аналізу даних Річного звіту МВФ за 2015 р. [3]

Фінансова допомога як один з головних напрямів діяльності МВФ позитивно впливає на розвиток сучасної світової економіки. Більшість країн, що використовують кредитні транші фонду, досягають макроекономічної стабільності та повертають позитивне сальдо платіжного балансу. Однак, проаналізувавши основні показники діяльності МВФ, можна зробити висновок, що програми фінансування фонду не завжди позитивно впливають на розвиток країн, які прийняли рішення про необхідність допомоги сторонньої фінансової організації.

Кенен Б.П. (Kenen B.P.) [9] зазначає, що реформування діяльності МВФ має стосуватися визначення умов надання фінансової допомоги окремим країнам, а також витрат на таку допомогу. Науковець зауважує, що фонд має більш індивідуально підходити до проблем конкретних економік країн-членів, а також змінити паритет голосів всередині своєї організації.

Отже, враховуючи позитивні та негативні відгуки про діяльність МВФ, вважаємо, що необхідно переглянути окремі аспекти роботи та провести ряд реформ в сфері фінансування країн-членів (рис. 5).

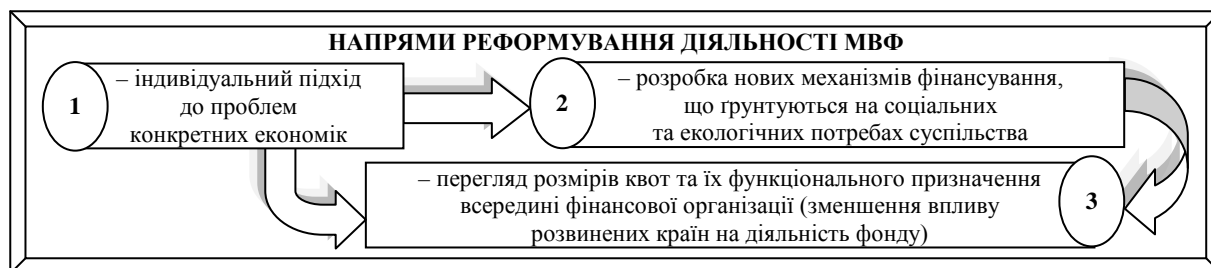

Рис. 5. Напрями реформування діяльності МВФ

Враховуючи наведені напрямки реформування діяльності, МВФ зможе ефективно використовувати свої ресурси не лише для врегулювання кризисних явищ в світовій економіці, але і з метою попередження виникнення негативних наслідків глобалізаційних економічних процесів.

У розрізі перерахованих напрямів удосконалення роботи (рис. 5) МВФ має розробити

індивідуальний підхід до проблем економік країн-членів, внаслідок чого формувати механізми фінансування, що будуть враховувати соціальні та екологічні проблеми суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На підставі проведеного дослідження проаналізовано діяльність однієї з найбільших міжнародних фінансових організацій – Міжнародного валютного фонду. Зважаючи на позитивні та негативні аспекти діяльності фонду, наведено пропозиції щодо подальшого його ефективного розвитку в межах здійснення реформ щодо розробки механізмів фінансування та перегляду розмірів квот та їх функціонального призначення. Врахування запропонованих напрямів покращання роботи міжнародної організації позитивно впливатиме на розвиток держав-членів і відкриватиме нові перспективи в межах управління фінансовими ресурсами країн, що розвиваються.

Як напрям подальшого дослідження варто виокремити питання взаємодії міжнародних фінансових організацій у сфері розробки стратегічних напрямів подолання негативних наслідків глобалізаційних економічних процесів.

Список використаної літератури:

1. Вигоди та ризики співпраці з МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.media/politics/218208/>.
2. Гнатковська В. Допомога від МВФ. За чи проти? / В.Гнатковська, Т.Милованов // Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/03/17/7061736/?attempt=1>.
3. Годовой отчет МВФ 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2015/pdf/ar15_rus.pdf.
4. Іваницька О.М. Вплив траншів МВФ на економіку України / О.М. Іваницька, Г.Ю. Невгад, І.М. Балкова // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ / Серія : Економіка, право, політологія, туризм. – 2014. – № 4. – С. 14–17.
5. Нобелевський лауреат – Україні: кредити МВФ ослабляють [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2009/01/28/4463423/>.
6. Султанов М.А. Анализ влияния рекомендаций МВФ на ситуацию в развивающихся странах в период экономических кризисов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jurnal.org/articles/2010/ekon64.html>.
7. Трофимов Г.Ю. Милтон Фридман – ученый и идеолог [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ifs.ru/download.php?id=543.
8. Fisher M. La participation du secteur privé est un clé de la réduction du système monétaire international, “FMI Bulletin” août 7, Chrabonszczewska E., (2005), Mi dzynarodowe organizacje finansowe, SGH, Warszawa.
9. Kenen B.P. Reform if the IMF, CSR, No. 29, Council on Foreign Relations, New York, 2007.
10. Kosztowniak A. Mi dzynarodowe instytucje finansowe a kryzysy finansowe Ekonomiczne problemy funkcjonowania współczesnego świata. Praca zbior. pod red. nauk. D.Kopyci skiej, Szczecin: Uniwersytet Szczeciński, 2009, S. 38-49.
11. Proczek M. Działalność międzynarodowego funduszu walutowego na rzecz rywnowienia rozwoju państw członkowskich [Електронний ресурс] / Magdalena Proczek. – Режим доступу : http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KES/kwartalnik/Documents/MPsrodek_%20KES%202_18.pdf.

References:

1. Ukr.Media (2014), “Vygoty ta ryzyky spivpracy z MVF”, available at: <https://ukr.media/politics/218208/>
2. Gnatkovs'ka, V. and Mylovanov, T. (2015), “Dopomoga vid MVF. Za chy proty?”, available at: www.pravda.com.ua/articles/2015/03/17/7061736/?attempt=1
3. *Godovoj otchet MVF 2015*, available at: www.imf.org/external/russian/pubs/ft/ar/2015/pdf/ar15_rus.pdf
4. Ivanyc'ka, O.M., Nevgad, G.Ju. and Balkova, I.M. (2014), “Vplyv transhiv MVF na

- ekonomiku Ukrai'ny", *Naukovyj visnyk Instytutu mizhnarodnyh vidnosyn NAU. Serija: Ekonomika, pravo, politologija, turyzm*, Vol. 4, pp. 14–17.
5. Ukrai'ns'ka pravda (2009), "Nobelevskij laureat – Ukraine: kredyty MVF oslabljajut", available at: www.pravda.com.ua/rus/news/2009/01/28/4463423/
  6. Sultanov, M.A. (2010), "Analiz vlijanija rekomendacij MVF na situaciju v razvivajushhihsja stranah v period jekonomicheskikh krizisov", available at: <http://jurnal.org/articles/2010/ekon64.html>
  7. Trofimov, G.Ju. "Milton Fridman – uchenyj i ideolog", available at: www.ifs.ru/download.php?id=543
  8. Fisher, M. (2005), "La participation du secteur prii est un clide la ridu systeme monitaire international", *FMI Bulletin*, aout 7.
  9. Chrabonszczewska, E., *Midzynarodowe organizacje finansowe*, SGH, Warszawa.
  10. Kenen, B.P. (2007), "Reform if the IMF", *CSR*, New York, No. 29.
  11. Kosztowniak, A. (2009), „Midzynarodowe instytucje finansowe a kryzysy finansowe”, in Копыцкискей, D. (Ed.), *Ekonomiczne problemy funkcjonowania wspylczesnego swiata*, Uniwersytet Szczecinski, Szczecin, pp. 38–49.
  12. Proczek, M., "Dzialnosc midzynarodowego funduszu walutowego na rzecz rywnowa enia rozwoju panstw czonkowskich", available at: http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KES/kwartalnik/Documents/MPsrodek_%20KES%202_18.pdf

КСЕНДЗУК Валентина Віталіївна – кандидат економічних наук, асистент кафедри міжнародної економіки Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- обліково-аналітичне забезпечення управління валютними ризиками суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

- управління валютними ризиками в умовах міжнародної інтеграції.

E-mail: walentyna_ksiedzuk@ukr.net.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2016.